

30.6.5

88a (משנה r) → 89a (סיום הפרק)

1. מקום ספיר אבניה ופפרת זקב לו: איוב כח, ו
 2. ולקחו לטמא מפפר שרפת החטאת ונתן עליו מימ חיים אל כלי במדבר יט, יז
 3. ויען אברהם ויאמר הנה נא הואלתי לדבר אל אדני ואנכי עפר ואפר: בראשית יח, כז
 4. אם מחוט ועד שרוף נעל ואם אקח מפל אשר לך ולא תאמר אני העשרתי את אברם: בראשית יד, כג
 5. וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך: דברים כח, י
 6. ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו קמעשה לבנת הספיר וקעצם השמים לטהר: שמות כד, י
 7. וממעל לרקיע אשר על ראשם קמראה אבן ספיר דמות קסא ועל דמות הקסא דמות קמראה אדם עליו מלמעלה: יחזקאל א, כו
 8. בלעדי רק אשר אכלו הנערים וחלק האנשים אשר הלכו אתי ענר אשפל וממרא הם יקחו חלקם: בראשית יד, כז
 9. לא מרבכם מפל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם כי אתם המעט מפל העמים: דברים ז, ז
 10. ובקר וראיתם את קבוד ה' בשמעו את תלנתיכם על ה' ונחנו מה כי תלינו עלינו: שמות טז, ז
 11. ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם: תהלים כב, ז
 12. ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם פן נפוצ על פני כל הארץ: בראשית יא, ד
 13. ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקלו לשלח את ישראל לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח: שמות ה, ב
 14. מי בכל אלהי הארצות אשר הצילו את ארצם מידי כי יציל ה' את ירושלם מידי: מל"ב יח, לה
 15. אעלה על בתי עב אדמה לעליון: ישעיהו יד, יד
 16. בן אדם אמר לנגי צר מה אמר אדני ה' יען גבה לבך ותאמר אל אני מושב אלהים ישבתי בלב מימ ואתה אדם ולא אל ותתן לבך קלב אלהים: יחזקאל כח, ב
 17. נטה צפון על תהו תלה ארץ על בלי מה: איוב כו, ז
 18. מענה אלהי קדם ומתחת זרעת עולם ויגרש מפניך אויב ויאמר השמד: דברים לג, כז
 19. האמנם אלם צדק תדברון מישרים תשפטו בני אדם: תהלים נח, ב
 20. ואת כל שללה תקבץ אל תוך רחבה ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל לה' אלהיך והיתה תל עולם לא תבנה עוד: דברים יג, יז

I ז משנה r: proper material for covering

- a Permissible: thin manure or sand, plaster or limestone, crushed brick or cork
  - i Definition (ר' יוחנן): thin sand – if the artisan doesn't need to grind it to use
    - 1 Alternate version: thick – if the artisan needs to grind it to use
    - 2 Split the difference: if he doesn't really need to grind it, as it breaks apart (1st version – already “thin”)
- b Invalid: thick manure or sand, uncrushed brick or cork
- c Nor: is it sufficient to put a vessel over the blood
  - i Rule (רשב"ג): anything in which vegetation can grow is valid; if not – invalid
- d Source (ברייתא): tension between וכסהו (allowing for any cover) and בעפר (limiting to dirt)
  - i Conclusion: must be dirt-like – thin manure, fine sand, ground rock, ground limestone, fine flax-filings and fine sawdust, and ground plaster, white limestone or cork
  - ii Challenge: why not read וכסהו as כלל בעפר, פרט which then limits to dirt only
    - 1 Answer: when the פרט is necessary to exemplify the כלל, aren't read as ופרט
  - iii דנב"י: must use something in which we plant – and vegetation grows
    - 1 דבא: this is an error
    - 2 Defense: comes from ברייתא – if he was on the road and needed to cover דם, may burn his garment (makes ash, which can be called dirt, per עפר:אפר – v. 2) or grind a gold coin – per v. 3 (excavated from earth)
  - iv ברייתא – ב"ש – must use dirt; ב"ה allows ash, per v. 2 (ב"ש – it is called עפר שריפה, but not just “dirt”)
    - 1 ברייתא: they added rouge and other fine shavings

II אגדות – vv. 3-19

- a מצוות as a reward for humility: vv. 3-16, contrasting אבות האומה with foreign kings (נמרוד, חירם etc.)
- b Value of restraining oneself in speech: vv. 17-19

III Using dirt of הנדחת עיר

- a אסור בהנאה ד' זעירה: it may be used, 'tho it is
  - i Defense1 (זעירא): the referent is to the actual dirt which, per v. 20, is not included in חרם
  - ii Defense2 (רבה): מצוות לאו ליהנות ניתנו → one may use איסורי הנאה for מצוות
    - 1 Challenge: a שופר or לולב of ע"ז may not be used – and, if used, לא יצא
    - 2 Defense (ר' אשי): in those cases, it requires a שעור; since it must be destroyed, we consider it שעוריה מיכתת
      - (a) However: re עפר for חרם, כסוי הדם, the more it is “ground up”, the better it is